

2 Inleiding verbintenissenrecht

2.1 Inleiding

Als iemand een overeenkomst met autoverhuurder Hertz heeft om een auto te huren, dan heeft de huurder de plicht om de huurprijs te betalen en de verhuurder het recht op het huurbedrag.

Een dergelijke juridische relatie noemt men een verbintenis.

2.2 Bronnen van verbintenissen

Verbintenissen kunnen onder andere ontstaan uit:

1. de wet; bijvoorbeeld wanneer je schade bij een ander veroorzaakt. Er ontstaat dan een wettelijke schadevergoedingsplicht;
2. een overeenkomst; bijvoorbeeld een werknemer heeft recht op loon als hij arbeid heeft verricht voor zijn werkgever;
3. rechterlijke uitspraken; bijvoorbeeld de rechter bepaalt dat een onderneming schadevergoeding moet betalen vanwege het plegen van contractbreuk.

In het krantenartikel hierna zie je een praktijkvoorbeeld van een rechterlijke uitspraak waarbij een verbintenis tot het betalen van schadevergoeding ontstaat.

Eerste vonnis zendmastbrandstichter: zes maanden voorwaardelijk cel plus schadevergoeding

De rechtbank Rotterdam heeft gisteren een zendmastbrandstichter: verdachte het eerste vonnis uitgesproken tegen L. krijgt een voorwaardelijke celstraf en

moet de schade vergoeden voor de brandstichting in een zendmast bij Maasbree. Een impulsieve daad, waarvoor geen ideologische verklaring is gevonden.

Bron: *www.ad.nl*, 23 maart 2021, ingezien op 27 maart 2021.

Hierna volgt een voorbeeld van een zaak uit de jurisprudentie, waarin een verbintenis uit een overeenkomst en ook een verbintenis uit de wet ontstaat.

HR 11 april 1958, NJ 1958, 467

Mevrouw Parmentier had met het gezin Saalveld afgesproken om het gezin naar Lissabon te rijden op voorwaarde dat zij de onkosten vergoed zou krijgen. In Madrid botste mevrouw Parmentier tegen een tegenligger. Het ongeval bleek door een fout van haar te zijn veroorzaakt. Het gezin Saalveld werd door het ongeval ernstig gewond. Mevrouw Parmentier werd vervolgens wegens het niet nakomen van haar afspraak aansprakelijk gesteld. Zij was namelijk haar verplichting om het gezin naar Lissabon te brengen niet nagekomen.

Mevrouw Parmentier vond dat een afspraak tussen kennissen geen overeenkomst is. In elk geval geen overeenkomst die verbintenisschepend is (= een overeenkomst die verplichtingen met zich meebrengt).

De Hoge Raad: een afspraak tussen kennissen is een overeenkomst. Door het sluiten van een overeenkomst ontstaan verplichtingen. In dit geval moest mevrouw Parmentier het gezin naar Lissabon brengen en het gezin de schade vergoeden.

Dit voorbeeld uit de jurisprudentie laat zien dat uit een overeenkomst één of meerdere verbintenissen ontstaan. Namelijk de verbintenis om de familie te vervoeren en de verbintenis die op grond van de wet (art. 6:74 BW) is ontstaan om de schade op mevrouw Parmentier te verhalen.

2.3 Absolute rechten en relatieve rechten

Als je een recht alleen maar tegenover één bepaalde persoon (of bepaalde personen) kunt uitoefenen, noem je dat een relatief recht. Zo'n relatief recht wordt ook wel een persoonlijk recht genoemd. Een relatief recht heeft als tegenpool een relatieve verplichting van een ander. De combinatie van recht tegenover plicht heet een verbintenis.

Voorbeelden van relatieve rechten zijn:

- De werknemer heeft recht op loon van zijn werkgever.
- De garage heeft recht op vergoeding van de kosten voor de apk-keuring van een auto van een klant.
- De skiverhuurder heeft recht op betaling voor het verhuren van zijn ski's.
- Als je een studieboek koopt bij de boekhandel, heb je het recht op levering van het boek.

Je ziet dat in al deze gevallen één bepaalde persoon recht op iets heeft. Als de één recht heeft op iets, dan heeft de ander de verplichting om te presteren.

In de hiervoor genoemde voorbeelden heeft:

- de werkgever de plicht om het loon te betalen;
- de klant de plicht om de keuringskosten te betalen;
- de huurder de plicht om de gehuurde ski's te betalen;
- de boekhandel de plicht om het studieboek te leveren.

Je ziet dat door het sluiten van een overeenkomst de verbintenis ontstaat.

Een verbintenis is dus een rechtsbetrekking tussen personen waarbij de één een relatief recht heeft op een bepaalde prestatie en de ander verplicht is die prestatie te leveren en daarbij geldt dat het recht afdwingbaar is. Het nakomen van de plicht is dus via de rechter af te dwingen.

Een recht dat je tegenover iedereen kan laten gelden, noem je een absoluut recht.

Eigendom is een (voorbeeld van een) absoluut recht. Het eigendomsrecht kan worden gehandhaafd tegenover iedereen. Als een onderneming bijvoorbeeld eigenaar is van een parkeerplaats, dan hoeft de onderneming niet toe te staan dat iedereen de parkeerplaats gebruikt.

Een ander voorbeeld van een absoluut recht is het octrooirecht. Met een octrooi heb je als uitvinder het alleenrecht op je uitvinding. Je mag dan als enige jouw uitvinding gebruiken, verkopen of op een andere manier exploiteren.

In het krantenartikel hierna vind je een voorbeeld van een actie om een auteursrecht te beschermen.

Straatkunstenaar Banksy opent webshop om zijn copyright* te beschermen

Banksy stelt dat hij nog steeds het kopiëren van zijn beelden toestaat voor amusement, activisme en educatie. Maar de fabricatie van Banksy-koopwaar kan tot juridische actie leiden. Rond de straatkunstenaar is een industrie

ontstaan van artikelen met logo's van hem erop.

Ad *: copyright = auteursrecht

Bron: www.volkskrant.nl, 17 oktober 2019, ingezien op 12 januari 2021.

In het krantenartikel hierna vind je een voorbeeld van een absoluut recht. Degene die het eigendomsrecht van de Rubiks Kubus heeft, heeft via de rechter gelijk gekregen. Zonder zijn toestemming mag zijn kubus niet worden nagemaakt.

Rubiks Kubus mag niet zomaar worden nagemaakt

De bekende Rubiks Kubus mag niet zomaar worden nagemaakt. Het speelgoed met de kleuren is namelijk beschermd. Maar de vorm van de kubus is dat niet, dus blokken met andere

plaatjes mogen wel. Dat heeft de rechtbank in Utrecht bepaald.

Bron: www.ad.nl, 2 februari 2018, ingezien op 27 maart 2021.

Stelling 1: Als Anneke haar auto aan Jacob verkoopt, verkrijgt Jacob een relatief recht tegenover Anneke.

Deze stelling is:

- Juist.
- Onjuist.

2.4 Inleiding tot het begrip rechtshandeling

MediaMarkt verkoopt een laptop aan Bart de Vries. De rechtsgevolgen van de verkoop zijn dat MediaMarkt verplicht is een goede laptop te leveren aan Bart en dat Bart voor de laptop het aankoopbedrag moet betalen.

Bart en MediaMarkt hebben deze gevolgen van de overeenkomst gewild. Met andere woorden: het handelen van Bart en MediaMarkt is gericht op het intreden van deze gevolgen. Juridisch gezien heeft het handelen van Bart en MediaMarkt te maken met een aantal begrippen dat in paragraaf 2.5 tot en met 2.7 wordt besproken. Dit zijn de begrippen: rechtsfeit, rechtsgevolg, de feitelijke handeling en de rechtshandeling.

2.5 Rechtsfeit en rechtsgevolg

Een *rechtsfeit* is een feit dat relevant is voor het recht. Aan rechtsfeiten verbindt het recht een *rechtsgevolg*.

Als het rechtsgevolg intreedt zonder dat daarvoor een menselijk handelen van de betrokkene zelf nodig is, spreek je van een *bloot rechtsfeit*. Een voorbeeld van een bloot rechtsfeit is bijvoorbeeld meerderjarig worden. Doordat je meerderjarig bent geworden, ben je op grond van de wet bevoegd om zonder tussenkomst van je ouders overeenkomsten te sluiten.

Stelling 2: Als Anneke haar auto aan Jacob verkoopt dan is sprake van een rechtsfeit.

Deze stelling is:

- a. Juist.
- b. Onjuist.

2.6 De feitelijke handeling

Als een menselijke handeling niet gericht is geweest op het intreden van een bepaald rechtsgevolg terwijl het rechtsgevolg wel ontstaat, spreek je van een *feitelijke handeling*.

Naomi rijdt met haar auto tegen de bestelauto van BV Jansen. Volgens de wet (zie art. 6:162 BW) was de feitelijke handeling niet gericht op het laten ontstaan van een rechtsgevolg, maar er is, volgens de wet, wel een rechtsgevolg ontstaan. Volgens de wet is sprake van een onrechtmatige daad (art. 6:162 BW) en Naomi is nu verplicht om de schade te vergoeden.

Stelling 3: Een feitelijke handeling kan tevens een rechtshandeling zijn.

Deze stelling is:

- a. Juist.
- b. Onjuist.

2.7 De rechtshandeling

Een rechtshandeling is een handeling die gericht is op een rechtsgevolg.

Rechtshandelingen kun je onderscheiden in:

1. eenzijdige rechtshandelingen. Deze komen tot stand door één persoon, zoals het maken van een testament, het opzeggen van een overeenkomst en het geven van ontslag.

In het krantenartikel hierna gaat het over het ontslag van een voetbaltrainer en zijn assistenten. De handeling van de werkgever (het ontslaan van zijn werknemers) is een voorbeeld van een eenzijdige rechtshandeling.

Bosz reageert op ontslag: ‘Afscheid valt niet alleen mij bijzonder zwaar’

Zijn ontslag bij Bayer Leverkusen is Peter Bosz rauw op zijn dak gevallen. De 57-jarige trainer en zijn assistenten Krüzen en Maas kregen dinsdag te horen dat ze moeten vertrekken

vanwege de teleurstellende resultaten van Leverkusen na de winterstop.

Bron: www.ad.nl, 25 maart 2021, ingezien op 27 maart 2021.

2. meerzijdige rechtshandelingen. Deze komen tot stand door twee of meer personen. Het sluiten van een overeenkomst is een voorbeeld van een meerzijdige rechtshandeling.

In het krantenartikel hierna zie je een voorbeeld van een meerzijdige rechtshandeling.

Woonakkoord gesloten voor bouw van 1 miljoen huizen

De 25 grootste brancheverenigingen hebben een akkoord gesloten waarin staat dat er maar liefst 1 miljoen huizen moeten worden gebouwd. De afspraken die ze maken, zijn ook een oproep aan

de politiek om de juiste voorwaarden te creëren en met extra geld te komen.

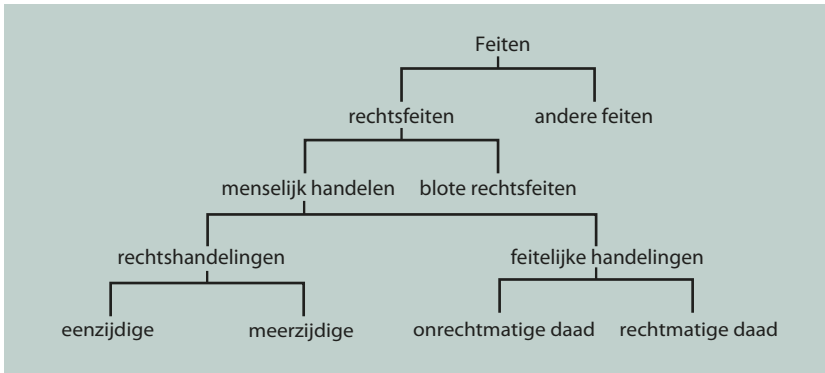
Bron: www.gelderlander.nl, 17 februari 2021, ingezien op 27 maart 2021.

Stelling 4: Als je je abonnement op je krant opzegt, is sprake van een eenzijdige rechtshandeling.

Deze stelling is:

- a. Juist.
- b. Onjuist.

2.8 Schema juridische kwalificatie van feiten en rechtshandelingen

Figuur 2.1 Schema juridische kwalificatie van feiten en rechtshandelingen

Toepassing in de praktijk

Als manager van een facilitair bedrijf houd je je onder andere bezig met het organiseren van evenementen. Er worden diverse afspraken gemaakt met verschillende bedrijven, bijvoorbeeld een cateringbedrijf, tribunebouwer en een grondverzetbedrijf. Wat zijn de juridische consequenties van de afspraken? Wie moet wat doen, wie is verantwoordelijk voor een bepaalde prestatie, met wie heb je een afspraak, en kun je nakoming eisen als de afspraak niet wordt nagekomen? Wat zijn je rechten als je eigendom wordt gestolen? Met de theorie uit dit hoofdstuk weet je dat een bepaalde handeling juridische consequenties heeft en dat je in sommige gevallen je rechten kunt invoeren tegenover alle partijen en in sommige gevallen alleen tegenover een bepaalde persoon.

2.9 Samenvatting

Een verbintenis is een juridische relatie tussen twee partijen, waarbij de ene partij verplicht is tot een prestatie waarop de andere partij recht heeft. Verbintenissen kunnen ontstaan uit de wet, uit een overeenkomst en uit een rechterlijke uitspraak. Als je een recht slechts tegenover één bepaalde persoon kunt

uitoefenen, noem je dat een relatief recht. Een recht dat je tegenover iedereen kunt uitoefenen, noem je een absoluut recht. Een rechtsfeit is een feit dat relevant is voor het recht. Aan rechtsfeiten verbindt het recht een rechtsgevolg. Een feitelijke handeling is een menselijke handeling die niet gericht is geweest op het intreden van een bepaald rechtsgevolg terwijl het rechtsgevolg wel ontstaat. Een rechtshandeling is een handeling die juist wel gericht is geweest op het intreden van een bepaald rechtsgevolg. Rechtshandelingen kun je onderscheiden in eenzijdige rechtshandelingen en meezijdige rechtshandelingen.

2.10 Antwoorden op de stellingvragen

- Stelling 1: Deze stelling is juist. Jacob kan zijn recht (op levering van de auto) alleen maar tegenover Anneke uitoefenen.
- Stelling 2: Deze stelling is juist.
- Stelling 3: Deze stelling is onjuist. Een feitelijke handeling kan wel rechtsgevolgen hebben maar is niet tevens een rechtshandeling.
- Stelling 4: Deze stelling is juist.

2.11 Kennisvragen

1. Wat is een verbintenis?
2. Op welke drie manieren kunnen verbintenissen ontstaan?
3. Wat is een relatief recht?
4. Geef een voorbeeld van een relatief recht.
5. Wat is een absoluut recht?
6. Geef een voorbeeld van een absoluut recht.
7. Is een octrooirecht een absoluut recht?
8. Leg uit wat een rechtsfeit is.
9. Geef een voorbeeld van een rechtsfeit.
10. Leg uit wat een rechtsgevolg is.
11. Geef een voorbeeld van een rechtsgevolg.
12. Leg uit wat een feitelijke handeling is.
13. Leg uit wat een rechtshandeling is.
14. Leg het verschil uit tussen een meezijdige en een eenzijdige rechtshandeling.

2.12 Open vragen

1. Geef aan welke verbintenissen er ontstaan.
  - a. Bike.nl verkoopt een fiets aan Selma.
  - b. Jack leent een auto van zijn huisgenoot.
  - c. Ali leaset een auto van LeaseNext B.V.
  - d. Sander schenkt zijn iPad aan collega Martin.

2. Charles stoot per ongeluk koffie over het toetsenbord van de computer van Kees. De computer is hierdoor onbruikbaar geworden.
  - a. Is er een verbintenis ontstaan? Zo ja, welke?
  - b. Heeft Kees een relatief recht ten opzichte van Charles?

3. Geef aan of sprake is van een rechtsfeit, een feitelijke handeling of een eenzijdige of meezijdige rechtshandeling.
  - a. Freek koopt een huis. De koopovereenkomst is een ...
  - b. Ayla aanvaardt het aanbod van Silvia om haar kamer in Nijmegen te huren tijdens de vierdaagse. De aanvaarding is een ...
  - c. Henk krijgt ontslag op staande voet wegens diefstal. Dit ontslag is een ...
  - d. Bart en Anne boeken een vakantie bij D-reizen. De overeenkomst is een...
  - e. Gerko botst met zijn auto tegen een lantaarnpaal van de gemeente Arnhem. Het botsen is een ...

4. Lees het krantenartikel hierna en beantwoord daarna de volgende vraag.

Oude sneltram naar museum, 'kop' wordt geschonken aan Nieuwegein

De provincie gaat een 'oude' hogevloer-sneltram schenken aan het Nederlands Transport Museum in Nieuw-Vennep. De gemeente Nieuwegein krijgt de 'kop' van een oude sneltram, mogelijk voor plaatsing in de hal van het stadhuis, en

Transportmuseum Lelystad krijgt een oude slijptram.

Bron: www.gelderlander.nl, 23 maart 2021, ingezien op 27 maart 2021.

Vraag: Geef aan of de schenking een feitelijke handeling, een eenzijdige of een meerzijdige rechtshandeling is.

2.13 Meerkeuzevragen

1. Ondernemer Van Dam verkoopt zijn goedlopende patatkraam aan Smulhoek BV.
Stelling: Door het verkopen van de patatkraam aan Smulhoek BV is er een meerzijdige rechtshandeling ontstaan.
Deze stelling is:
  - a. Juist.
  - b. Onjuist.Zie paragraaf 2.7.
2. Patrick zegt zijn belabonnement bij Belsimpel.nl op. Wat is juist? Het opzeggen van het belabonnement is een:
  - a. Overeenkomst.
  - b. Meerzijdige rechtshandeling.
  - c. Eenzijdige rechtshandeling.Zie paragraaf 2.7.
3. Stelling: Door een feitelijke handeling kan een verbintenis ontstaan.
Deze stelling is:
  - a. Juist.
  - b. Onjuist.Zie paragraaf 2.6.
4. Wat is een voorbeeld van een meerzijdige rechtshandeling? Een voorbeeld van een meerzijdige rechtshandeling is:
  - a. Het sluiten van een overeenkomst tussen A en B.
  - b. Het geven van ontslag door werkgever A aan werknemer B.
  - c. Beide antwoorden zijn juist.Zie paragraaf 2.7.
5. Een dronken student slaat een ruit kapot van de auto van zijn buurman. Is door deze actie een verbintenis ontstaan?
  - a. Ja.
  - b. Nee.Zie paragraaf 2.1.